

MUISTIO 28.2.1985

Veijo Pruuki

*U. Luoma 2
K. Järvinen
V. Mänttä
P. Paronen
E. Järvelä
M. Ahonen*

Asia: Tornionjoen kalataloustutkimuksia ja kalakantojen hoitoa koskeva neuvottelu

Aika: 13. - 14.2.1985

Paikka: Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission toimisto, Haaparanta

Osanottajat: Ulf Bergelin
Erkki Ikonen
Jorma Janatuinen (14.2.)
Eero Jutila
Irma Kallio
Östen Karlström (puh.joht.)
Veijo Pruuki (siht.)
Esko Puhakka (14.2.)
Robert Svanström (14.2.)

I KATSAUS NYKYTILAAN

1. Lohi

1.1. Saaliit

Vuodelta 1984 saatujen ennakkotietojen perusteella lohisaalis sekä joki- että merialueella oli hieman suurempi kuin vuonna 1983. Lohia saatiin jonkin verran myös joen yläjuoksulta. Saaliiden nousu oli kuitenkin niin vähäinen, että jokisaalis oli suuruusluokaltaan sama kuin aiempina vuosina eli 5-10 tuhatta kiloa. Kokonaissaaliin nousuun vaikuttivat ilmeisesti sekä edellisistä vuosista suurempi jokeen nousseiden kalojen määrä että lisääntynyt pyynti.

1.2. Kalanäytteet

Jokialueen kalastajilta saatujen suomunäytteiden perusteella saalis koostui edelleen etupäässä yhden vuoden syönnösvaelluksella olleista lohista (A.1+). Niiden osuus saaliissa oli noin 60 %. Kyseisestä ikäryhmästä oli koiraita 95 %. Saaliissa oli täten selvä nuorien

koiraiden yliedustus. Jokisaaliissa istutuksista peräisin olevien lohien osuus oli 8-9 %.

Lohien kasvu oli sama kuin muinakin vuosina 1970- ja 1980-luvuilla.

Tornion edustan merialueelta saaduissa näytteissä ikäryhmän A.1+ osuus saaliissa oli vielä suurempi kuin jokialueella. Samoin viljeltyjen kalojen osuus oli jokialuetta suurempi, mikä ilmeisesti johtui Kemijokisuulle tehdyistä suurista velvoiteistutuksista.

Viljeltyjen kalojen osuus saaliissa oli loppukesällä suurempi kuin alkukesällä, mikä viittaa siihen, että luonnonkudusta peräisin olevat lohet vaeltavat kutujokeen aikaisemmin kuin istutetut lohet.

1.3. Sähkökalastukset

Vuoden 1984 sähkökalastuksissa saatiin edelleen hyvin vähän luonnonkudusta peräisin olevia lohenpoikasia, keskimäärin 0,7 kpl/100 m². 1960-luvulla normaali lohenpoikastiheys oli 5-6 kpl/100 m² ja 1970-luvun puolivälissä lohenpoikasia saatiin noin 1,5 kpl/100 m².

Vuoden 1985 sähkökalastuksissa nähdään, onko vuosien 1983 ja 1984 lohisaaliiden nousu merkinnyt myös kutevan kannan koon kasvua ja aiempia vuosia suurempia lohenpoikastiheyksiä.

Alueilta, jonne on vuosittain istutettu 1-vuotiaita lohenpoikasia, saatiin vuonna 1984 poikastiheydeksi 7-8 kpl/100 m² eli suunnitteen yhtä paljon kuin vuosina 1980-1983. Istukkaiden näin hyvä menestyminen osoittaa, ettei poikastuotantoalueissa tai vedenlaadussa ole lohenpoikasten menestymistä estäviä tekijöitä.

1.4. Merkinnot

Tornionjoen vesistöalueelle istutetuista smolteista on vuosina 1972-1979 merkitty ruotsal. merkein 18090 kpl. Merkkipalautuksia ko. merkinnöistä on saatu 3,8 %. Tuhatta istukasta kohti saadut palautukset tekevät 136 kg. Vuoden 1975 jälkeen tehdyistä istutuksista palautuksia on saatu 62 kg 1000 istukasta kohti. Kyseiset palautusmäärät ovat

erittäin alhaisia verrattuna muihin Perämeren alueella tehtyihin merkintöihin. Syitä huonoihin tuloksiin ei ole selvitetty. Myöskään palautusten alueellista jakaumaa ei ole vielä laskettu. 1-vuotiaita kuonomerkittyjä lohia Tornionjoen vesistöalueella on istutettu v. 1980 45 600 kpl, -81 57 880 kpl, -84 77 400 kpl. Tornionjoen edustan merialueelta on löydetty muutama kuonomerkitty lohi. Kyseisten kuonomerkkien koodeja ei ole vielä selvitetty.

Vuodesta 1980 alkaen Tornionjokeen on istutettu vuosittain 100000-200000 1-vuotista lohenpoikasta. Kyseiset poikaset on rasvaeväleikattu, jotta sähkökalastuksissa ja saaliista voitaisiin erottaa luonnonkudusta peräisin olevat kalat istutetuista. Vuoden 1984 saaliista saaduissa näytteissä rasvaevättömiä kaloja oli 8 %. Rasvaevättömät lohet tulivat pääasiassa rajajoen yläjuoksulta, jonne myös suurimmat istutukset on tehty. Tornion edustan merialueen saaliissa rasvaevättömien osuus oli vain 1-2 %, mutta suomunäytteen perusteella viljeltyjä kaloja oli 30 %. Merialueen näytteet eivät kuitenkaan olleet aivan Tornionjoen suusta, josta vastaisuudessa ruotsalaiset keräävät näytteitä.

1.5. Emokalasto

Vuonna 1984 emokalanpyynnissä saatiin kaloja 150 kpl. Lajittelun ja suomunäytteiden käsittelyn jälkeen Kukkolan laitoksella oli syksyllä 115 kalaa, joista 91 ♀ ja 24 ♂. Naaraista 10 % ja koiraista 4 % oli suomun perusteella istutuksista peräisin. Kalojen keskipaino, keskipituus tai munamäärä eivät mainittavasti riippuneet kalojen alkuperästä (istutettu/luonnonkutu) tai pyyntiajan kohdasta. Kyseisistä emokaloista saatiin noin 580 000 mätijyvää, joista saataneen noin 500 000 vastakuoriutunutta poikasta keväällä 1985.

1.6. Suomen ja Ruotsin lohenkalastuksen säätelytoimikuntien mietinnöt

Ruotsissa toimikunnan mietinnön pohjalta on tulossa hallitukselta lakiesitys, josta valtiopäivien on tarkoitus tehdä päätös vielä

kevään 1985 kuluessa. Lakiesityksen sisällöstä ei vielä ole tietoa.

Suomen puolella kalastuslainsäädännön tarkistamistyöryhmän muistio on parhaillaan lausuntokierroksella, eikä lakiehdotuksen antamisajankohta ole vielä tiedossa.

2. Meritaimen

2.1. Saaliit

Vuodelta 1984 saatujen alustavien tietojen mukaan meritaimensaaliit sekä Suomen että Ruotsin puolella olivat edelleen hyvin alhaiset, mahdollisesti vielä edellisiäkin vuosia alhaisemmat. Suomen puolen saalis oli suuruusluokaltaan vain 500-1000 kg.

2.2. Kalanäytteet

Koska jokisaaliit olivat hyvin alhaiset, suomunäytteitä saatiin erittäin vähän. Merialueelta saatujen näytteiden perusteella valtaosa meritaimenista kalastetaan merialueella ensimmäisen ja toisen merivuoden aikana. Täten jokeen kudulle nouseva kanta jää erittäin pieneksi.

Jokialueelle meritaimenia on toistaiseksi istutettu vain vähän. Niinpä jokialueen suomunäytteiden perusteella kaikki kalat olivat luonnonkudusta peräisin. Merialueen näytteissä istutuksista peräisin olevia meritaimenia oli enemmän kuin luonnonkudusta peräisin olevia, mikä johtui ilmeisesti Kemijokisuulle tehdyistä suurista istutuksista. Merialueen näytteet eivät kuitenkaan olleet aivan Tornionjoen suusta, josta vastaisuudessa ruotsalaiset keräävät näytteitä.

2.3. Sähkökalastukset

Vuodesta 1982 alkaen sekä Ruotsin että Suomen puolella on sähkökalastettu sellaisia Tornionjoen vesistön sivujokia, joiden on

arveltu olevan hyviä meritaimenen lisääntymisjokia. Joka vuosi, mukaanlukien 1984, meritaimenen poikasia on saatu erittäin vähän eli suuri osa lisääntymisalueista on ollut täysin tai melko tyhjiä.

2.4. Lisääntymisaluekartoitukset

Vuoden 1984 aikana saatiin Tornionjoen sivujokien meritaimenen lisääntymisaluekartoitukset valmiiksi. Kartoitetuista joista löydettiin koskialueita 250-300 ha. Meritaimenelle sopivia lisääntymisalueita vesistöissä on enemmän, koska edellä esitetystä luvusta puuttuvat pääväylät, kartoittamattomat sivujoet ja sellaiset nivat, joissa meritaimenen lisääntyminen todennäköisesti on mahdollista.

2.5. Merkinnät

Meritaimenistutuksia ja merkintöjä on toistaiseksi tehty varsin vähän. 1970-luvun merkinnöistä (ruotsal.merkit) palautuksia on saatu keskimäärin 36 kg/1000 istukasta, mikä on melko huono tulos muihin Perämeren alueella tehtyihin merkintöihin verrattuna. Syitä alhaisiin merkintätuloksiin ei ole selvitetty. Merkintätuloksista käy ilmi, että valtaosa meritaimenista kalastetaan Perämerellä melko pienikokoisina.

3. Tornionjoen kalastusalueen kalastussääntö

Tornionjoen kalastusalueen kalastussääntöä ollaan parhaillaan uudistamassa. Ruotsin puolelta Östen Karlström on edustanut Tornionjoen kalataloustutkimuksissa mukana olleita. Suomen puolelta vaelluskalatutkijoista ei ole ollut mukana uudistusesitystä laatimassa. Karlström ja Pruuki, Ikonen ja Jutila ovat esittäneet näkökohtia koskien nykyisin voimassaolevaa kalastussääntöä (liitteet I ja II). Peruslinjoiltaan suomalaisten ja ruotsalaisten tutkijoiden esittämät näkökohdat ovat yhteneviä.

II SUUNNITELMAT VUODELLE 1985

1. Istutukset ja merkinnät

1.1. Lohi

Lohi-istutukset tehdään pääpiirteissään Esko Puhakan esittelemän suunnitelman (liite III) mukaisesti.

1-vuotiaita lohia voidaan istuttaa vain 58 000 kpl (tavoite 300 000 kpl), koska emolohia vuonna 1983 saatiin liian vähän kalanviljelyyn.

1-vuotiaista istukkaista kuonomerkittää noin puolet eli ne, jotka ovat riittävän suuria kuonomerkittäviksi (vähintään 2 g ja 5-6 cm). Pienempien poikasten kuonomerkitseminen vaatisi merkintälaitteen, joka puolittaisi kuonomerkin. Kaikki 1-vuotiaat istukkaat merkitään myös rasvaeväleikkauksella.

2-vuotiaita lohenpoikasia istutetaan ja merkitään seuraavan jaotelman mukaisesti (jako kevät- ja syysnousijoihin on tehty pyyntiajankohdan perusteella):

Istutuspaikka	Merkintä	Kevätnousija	Syysnousija	Yhteensä
Lappea	Kuonom.	3 000	-	3 000
"	Carlin	2 000	-	2 000
Kukkola	Kuonom.	7 900	4 400	12 300
"	Carlin	1 000	1 000	2 000
Yhteensä	Kuonom.	10 900	4 400	15 300
	Carlin	3 000	1 000	4 000

Carlin-merkintöihin käytetään suomalaisia merkkejä. Kaikki istutettavat 2-vuotiaat merkitään myös rasvaeväleikkauksella. Sekä 1- että 2-vuotiaiden merkinnät aloitetaan mahdollisimman pian. Kuonomerkinnät tehdään sekä suomalaisella että ruotsalaisella

laitteella työn nopeuttamiseksi ja kustannusten tasaamiseksi. Kuonumerkittyjen lohien päiden hankkimismenetelmistä tulee sopia ennen kalastuskauden alkua.

Vastakuoriutuneiden istutuksen kokeilemiseksi keväällä -85 istutetaan kahteen Muonionjoen ja kahteen Lainionjoen koskeen 10 000 vastakuoriutunutta poikasta kuhunkin. Istutuskohteiksi valitaan alueita, joilla ei tällä hetkellä ole luontaista poikastuotantoa. Istutustiheytenä käytetään 300 kpl/aari. Vastakuoriutuneet istutetaan, kun 1/3 ruskuaispussista on vielä jäljellä. Istutusten onnistumista seurataan sähkökalastuksilla. Lohi-istutuksia tulee lisätä nykyisestä kannan elvyttämiseksi ja Kemijokisuun velvoite-istutuksista aiheutuvan sekoittumisvaaran pienentämiseksi.

1.2. Meritaimen

Meritaimenistutuksissa ja parvien jatkokasvatuksessa toimitaan Esko Puhakan esittelemän suunnitelman mukaisesti (liite III). 2-vuotiaista (32500 kpl) istutetaan puolet Kukkolan alapuolelle ja puolet Pakajokeen. Istukkaat eväleikataan. Lisäksi merkitään Carlin-merkillä 1000 istukasta kumpaankin istutuspaikkaan tulevista poikasista.

1-vuotiaiden parvet jätetään jatkokasvatukseen ainakin 2-vuotiaiksi. Osa kaloista on syytä ottaa emokalakasvatukseen, koska tämänhetkinen emokalasto on pieni ja luonnosta tapahtuvan emokalanpyynnin onnistuminen on epävarmaa.

Meritaimenistutuksissa tulee lisätä huomattavasti nykyisestä kannan täydellisen tuhoutumisen estämiseksi.

2. Emokalanpyynti

Lohen emokalojen hankinta järjestetään pääpiirteissään kuten vuonna 1984. Merialueelta kalastettavat emokalat tulee pyytää mahdollisimman läheltä jokisuuta, jotta emokaloiksi ei tulisi muiden jokien kantaa olevia kaloja. Viljelyyn käytettävien emojen

alkuperä on varmistettava suomenäytteestä.

Saaduista emokaloista perustetaan kolme risteytysryhmää:

- 1) kevätnousijakoiraat x kevätnousijanaaraat,
- 2) Muonionjoesta pyydystettävät varhaiskypsät koiraat x kevätnousijanaaraat ja
- 3) syysnousijakoiraat x syysnousijanaaraat.

Varhaiskypsien koiraiden käyttö perustuu siihen, että ne eivät ole ehtineet vielä olla kalastusvalinnan kohteina. Täten on mahdollista laajentaa emokalaston geneettistä pohjaa. Risteytysryhmien eroja selvitetään geneettisillä menetelmillä.

Lohenpyynnin yhteydessä saatavat meritaimenet otetaan myös saaliiksi meritaimenen viljelyä varten.

Meritaimenistutuksia pyritään lisäämään voimakkaasti, mikä edellyttää tehokkaan emokalanpyynnin käynnistämistä. Vuoden 1985 aikana selvitetään, millä menetelmällä meritaimenen emokaloja on paras hankkia. Mahdollisia ovat ainakin pyynti jokisuun edustan merialueella, patopyynti rajajoessa, syyspyynti vielä jäljellä olevissa meritaimenjoissa (esim. Paka- ja Parkajoki) ja sähkökalastus meritaimenen lisääntymisalueilla. Meritaimenen emokalastojen perustaminen liittyvät geneettiset kysymykset tulee selvittää kevään kuluessa.

3. Vaelluspoikaspyynti

Tornionjoen vesistön lohen vaelluspoikastuotannon, istutusten onnistumisen ja kalastuksen rakenteen seurannan parantamiseksi ruotsalaiset kokeilevat eri menetelmiä vaelluspoikasten pyydystämiseksi keväällä 1985. Selvitettäviä menetelmiä ovat ainakin poikasryvät, siltoihin kiinnitettävät pyyntilaitteet ja sähkökalastus keväällä ensimmäisenä jäästä vapautuvista koskista. Saatavat vaelluspoikaset merkitään.

4. Sähkökalastukset

Sähkökalastuksia lohen lisääntymisalueilla jatketaan. Ruotsalaiset sähkökalastavat useampia aloja kuin aiempina vuosina ja suomalaiset aloittavat sähkökalastukset lohen lisääntymisalueilla. Sähkökalastuksissa saatavat 2-3 -vuotiaat lohenpoikaset merkitään Carlin-merkillä.

Meritaimenen lisääntymisjokien kartoitus on saatu valmiiksi, mutta sähkökalastuksin jatketaan luontaisen lisääntymisen ja istutusten onnistumisen seuranta muutamassa joessa. Sähkökalastusten työnjako suomalaisten ja ruotsalaisten kesken sovitaan kevään kuluessa (Karlström, Jutila).

5. Saalistilastot ja -näytteet

Suomen puolella jatketaan kalastustiedusteluja, kalastuskirjanpitoa ja lohikalojen suomunäytteiden keräämistä Tornionjoen kalastusalueelta. Ruotsalaiset yrittävät tehostaa omaa saalisseurantaansa ja käynnistää kalastuskirjanpidon ja suomunäytteiden hankinnan omalta puoleltaan. Tornionjoen edustan merialue on lähinnä Ruotsin puolella, joten jokisuun kalansaaliin rakenteen seuranta perustuu ensi sijassa ruotsalaisten näytteisiin.

6. Geneettiset tutkimukset

Lohen ja meritaimenen geneettisiä tutkimuksia jatketaan kevään kuluessa valmisteltavan ohjelman mukaisesti (Irma Kallio, Marja-Liisa Koljonen).

7. Kokoukset

Keväällä 1984 järjestettiin Tornionjoen kalataloutta käsittelevä suomalais-ruotsalainen kokous, johon osallistui edustajia suomalais-ruotsalaisesta rajajokikomissiosta, kalataloushallinnosta ja -tutkimuksesta. Kyseisen kokouksen suosituksissa todettiin, että Tornionjoen kalataloutta koskevista asiantuntijakokouksista tulisi saada pysyvä käytäntö. Vastaava kokous on

tarkoitus järjestää kuluvan vuoden toukokuussa mahdollisesti Tukholmassa. Kokouksen tarkka ajakohta ja ohjelmatarunco pyritään sopimaan mahdollisimman pian. Mahdollisia kokousteemoja ovat mm. geneettiset tutkimukset, lohen ja meritaimenen risteytysryhmien perustaminen, istutuspolitiikka, tutkimusyhteistyö, kalastuksen järjestely ja sähkökalastusohjelmat.

8. Julkaisut

Tornionjoen vesistön meritaimenkantojen tilaa, viljelymahdollisuuksia ja geneettisiä eroja koskeva selvitys valmistuu Ruotsin puolella kevään kuluessa ja Suomen puolella vuoden loppuun mennessä.

ÖK/BJ

Synpunkter på revidering av fiskestadgan för gränsälvenBakgrund

Gränsälvsstadgan började gälla från 1972 och är senast reviderad 1979 (SFS 1979:72). Vissa grundläggande bestämmelser om fiske finns i kap 5 i Lag med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland (SFS 1971:850).

Fisket efter lax- och havsöring har utvecklats så att situationen för dessa bestånd försämrats vad gäller deras reproduktion. Både i Sverige och Finland har utanför gränsälvsområdet tagits nya fiskestadgor på senare år.

En revidering av gränsälvsstadgan har därför ansetts nödvändig med beaktande av följande:

- a) ge ett nödvändigt utökat skydd för lax- och havsöringbestånden
- b) anpassa stadgan så att den så långt det är möjligt överensstämmer med bestämmelser i intilliggande områden i Sverige och Finland
- c) förenkla stadgan och göra bestämmelserna mera lättövervakade.
- d) ta hänsyn till utvecklingen av fisket, där sportfisket får en ökande betydelse i älvsområdet.

Följande kommentarer kan göras till stadgan.

10 §. Skyddet för lax och öring förstärks i älvsområdet så att fiske efter lax och öring blir förbjudet redan från 1 september och allt fiske från 15 september, mot för nu då inget laxfiskeförbud finns 1-15 september. Undantag är sportfiske med spö och drag, som blir tillåtet året om. Orsaken härtill är att dessa redskap tar lekfisk i liten omfattning men ger möjlighet till en fritidsaktivitet året om. För älvsområdet på svensk sida finns, för att medge en förbättrad uppgångsmöjlighet för lax och havsöring, en bestämmelse om fridygn enligt följande.

Fiske med fast redskap och fiske med nät och notredskap efter lax och öring är förbjudet fr o m fredag kl 1800 t o m söndag kl 1800.

En liknande bestämmelse kan självfallet diskuteras för gränsälven. Här torde bevakningsfrågan vara det svåraste.

Vid kusten har 1983 och 1984 i Torne älvs mynningsområde funnits ett förbud 1 maj - 15 juni för fiske med fasta redskap, dock att dispens lämnats för yrkesfiskare för sikfiske. Detta har möjliggjort ett fiske efter sik, som är av betydelse för yrkesfisket. Problem uppstår dock självfallet med bevakningen.

Ett stort problem är det intensiva och riktade fisket efter havsöring i kustfisket. Utredningar har visat att havsöringbestånden är mycket svaga i gränsälven. Fisket efter havsöring vid kusten bedrivs med nät fr a under en period på hösten. En förutsättning för att Torneälvens havsöringbestånd ska kunna upprätthållas på en biologiskt acceptabel nivå, är att kustfisket kan begränsas. Problemet är att parallellt med havsöring fiskas sik, som ofta är den dominerande fångstarten. Som ett förslag för att begränsa det på havsöring riktade fisket föreslås följande:

Fiske med uppflötade nät och nät djupare än 10 fot är förbjudet inom havsområdet fr o m 1 sept t o m 31 december.

13 § Minimimåttet för öring har höjts till 40 cm så att det överensstämmer med bestämmelserna i kringliggande områden i Sverige och Finland.

Minimimåttet på harr behålls för att undvika fiske på alltför liten harr. Harren är på många håll utsatt för ett hårt fiske.

18 § Maskstorleksbestämmelser.
Tveksamhet föreligger om behovet av maskstorleksbestämmelser i havsområdet (för sik?) och för övriga arter än lax och öring i älvsområdet.

21 § Viktigt att fiskodlingsverksamheten i vår största naturliga laxälv blir tillståndspliktigt även ur fisksjukdomssynpunkt och ej enbart som en föroreningsfråga.

Harrfiskeförbud på våren. Harren kan vara utsatt för ett hårt fiske under lektiden, 10 maj - 10 juni. För närvarande har kommissionen jämlikt 22 § förbjudit fiske efter harr 10 maj - 10 juni. Denna bestämmelse är svårövervakad. Som ett alternativ föreslås följande:

Till skydd för harrens lek är allt fiske förbjudet i strömmande vatten under tiden 10 maj (alt. 1 maj)-10 juni. Förbudet gäller dock ej fiske med spö och drag. (och krok och sax). Undantagna från förbudet blir selområden.

Laxfredningen i havsområdet (försäsongfredning) har gällt årsvis. Slutliga bestämmelser torde bli beroende av vilka förslag som blir följden av de framlagda laxutredningarna på svensk resp finsk sida.



Östen Karlström
fiskeriintendent

11.2.1985

Näkökohtia Tornionjoen
kalastusalueen kalastus-
säännöstä

Useissa tutkimuksissa on todettu, että Tornionjoen vesistön lohikannan tila on huono ja meritaimenkannan erittäin huono. Muiden lajien kohdalla merkkejä kantojen heikkene- misestä ei ole havaittu. Täten Tornionjoen kalastusalu- eella tulisi kyetä sovittamaan yhteen lohi- ja meritai- menkantojen elvytyksen edellyttämät kalastusrajoitukset ja toisaalta muiden lajien niin tehokas pyynti, että kantojen tuotto tulee mahdollisimman hyvin hyödynnetyksi.

Sekä lohi- että meritaimenkannan heikkouden pääsyy on liian voimakas meripyynti, johon Tornionjoen kalastusalueen ka- lastuksesta päättävä suomalais-ruotsalainen rajajokikomis- sio voi suoraan vaikuttaa vain Tornionjoen edustan meri- alueella. Koska rajajokikomissio voi säädellä Tornionjoki- suun merialueen ja itse joen kalastusta, on näillä alueilla tehtävä kaikki voitava lohi- ja meritaimenkantojen tuhou- tumisen estämiseksi. Tähän velvoittaa jo Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimuskin: " Kalakannan säilyttämisestä on pidettävä huolta mahdollisimman suuressa määrin."

Tutkimusten mukaan meritaimenkannan tila on niin huono, että kantaan ei ole perusteltua kohdistaa minkäänlaista pyyntiä. Meritaimenen kalastus tulisi toistaiseksi kieltää täysin ja järjestää lohen ja muun kalan pyynti niin, että meritaimenta saadaan sivusaaliina mahdollisimman vähän. Erityisesti merialueella on ongelmana, voimakas verkopyynti, jossa saadaan runsaasti nuoria meritaimenia.

Tornionjoen lohikanta näyttää kestävänsä nykyisen pyynnin juuri ja juuri, mutta kannan elvyttäminen edellyttää kalastuspaineen vähentämistä merialueen lisäksi myös joessa. On jopa olemassa viitteitä siitä, että loheen kohdistuva jokikalastus on viime vuosina hieman lisääntynyt, mikä on saattanut johtaa kutevan kannan koon pienenemiseen entisestään.

Harjussaaliissa vanhojen kalojen osuus tämänhetkisessä saaliissa on lähes olematon. Tämä viittaa siihen, että kalastus nykyisellään on varsin voimakasta. Ilmeisesti harjuskantojen tuotanto hyödynnetään niin tehokkaasti, ettei kalastuksen lisäämiselle ole perusteita.

Muiden lajien kannat näyttävät kestävänsä nykyisen kalastuksen, jopa kalastuksen tehostamiseen saattaa olla mahdollisuuksia.

Edellä esitettyjen yleisperiaatteiden lisäksi tällä hetkellä voimassa olevaa kalastussääntöä tarkasteltaessa tulisi ottaa huomioon seuraavat näkökohdat (pykälänumerot viittaavat kalastussääntöön):

- 10 § Jokialueella kaikenlainen kalastus tulisi kieltää syyskuun alusta marraskuun puoliväliin lohen ja meritaimenen kutuajan rauhoittamiseksi. Täydellinen kalastuskielto on perusteltu, koska on vaikea järjestää sellaista valikoivaa muun kalaston pyyntiä, joka ei samalla kohdistuisi loheen ja meritaimeneen. Vapa ja uistin eivät tee tästä poikkeusta, koska kutuun valmistautuvat koiraat tarttuvat helposti uistimeen ennen kutua ja sekä koiraat että

, naaraat heti kudun jälkeen. Lohen ja meritaimenen pyyntikiellon tulisi kestää kevääseen asti. Nahkiaisen pyydystäminen ja mateen kalastus koukulla voidaan sallia entisen käytännön mukaisesti.

11 § Tornionjoen lohisaaliissa on vuoden meressä olleita koiraita erittäin paljon. Ei ole järkevää suosia tällaisia pieniä lohia geneettisen perimän kantajina ja jättää niitä laillisen pyynnin ulkopuolelle. Tämän vuoksi suositeltava alamitta lohelle jokialueella olisi korkeintaan 45 cm. Kudulle pääsevien naaraiden määrään alamitan muutos ei vaikuttaisi, koska kutevat naaraat ovat yleensä 2-3 vuotta meressä olleita eli vähintään 60-70 cm:n mittaisia. Tornionjoen edustan merialueella alamitta voisi olla sama kuin muilla merialueilla eli 60 cm.

Taimenen 35 cm:n alamitta pitäisi säätää suuremmaksi, jotta taimenet ehtisivät kutea ainakin kerran ennen laillisen pyynnin kohteeksi joutumista. Lätäsenon yhtymäkohdasta alaspäin taimenen sopiva alamitta olisi sama kuin lohella eli 40-45 cm ja Kõnkämäenossa 35 cm.

Harjus kutee yleensä ensimmäisen kerran isompana kuin 25 cm, joten 25 cm:n alamitta on liian pieni. 30 cm olisi sopiva alamitaksi ja turvaisi luontaisen poikastuotannon nykyistä paremmin. Alamitan nosto lieventäisi kantaan kohdistuvaa kalastuspainetta ja kasvattaisi saalisharjusten keskikokoa.

18 § Nykyiset silmänsuuruusrajoitukset tulisi harkita uudelleen, jotta pyynnin rakenne saataisiin lohta ja meritaimenta suojeleväksi ja muiden lajien tehokkaan pyynnin sallivaksi. Esimerkiksi tämänhetkinen muun kalan pyynnin 80 mm:n silmänsuuruusrajoitus estää sopivien verkkojen käytön hauen kevätpyynnissä. Silmänsuuruusrajoitusten ohella verkkopyyntiä voidaan ohjata verkkoliinalangan paksuutta säätelämällä, kuten esimerkiksi Tenolle on suunniteltu.

21-22 § Rajajokikomissio voi myöntää poikkeuksia kalastussäännön määräyksistä. Tällaisia tarpeellisia poikkeussäännöksiä olisivat tällä hetkellä mm. seuraavat:

- 1.) Meritaimenen täysrauhoidus toistaiseksi.
- 2.) Kalastuskielto harjuksen kutuaikana.
- 3.) Lohen pyyntikielto keväällä Tornionjoen kalastusalueella.
- 4.) Kalastusrajoitukset virtakutuisten lajien, erityisesti lohen ja meritaimenen, lisääntymisalueilla.

Edellä esitettyjen kohtien lisäksi tulisi harkita Tenon kalastussäännössä olevan viikkorauhoituksen kaltaisen pyyntirajoituksen säätämistä myös Tornionjoelle.

Kohdassa 3. esitetyllä lohen keväisellä pyyntikiellolla on merkitystä vain, mikäli kaikenlainen kalastus Tornionjoen kalastusalueen merialueella on tällöin kielletty. Muussa tapauksessa kalastuskiellon valvominen on mahdotonta ja kielto tehoton. Lohen kalastuksen tulee olla samaan aikaan kielletty myös jokialueella. Meritaimenen kalastuksen rajoittamista ei ole mainittu tässä kohdassa, koska meritaimen on syytä rauhoittaa toistaiseksi kokonaan.

Kaiken kaikkiaan Tornionjoen kalastusalueen kalastukseen ja kalastuksen säätelyyn liittyy niin monia näkökohtia, että kalakantojen mahdollisimman suureen pysyvään tuottavuuteen pääseminen edellyttää kalastussääntöjen laadinnassa yhteistyötä virkamiesten, tutkijoiden ja kalastusalueella kalastavien kesken.

Tutkija

Veijo Pruuki
Veijo Pruuki

Tutkija

Erkki Ikonen
Erkki Ikonen

Tutkija

Eero Jutila
Eero Jutila

Särkijärven kalanviljelylaitoksen esitys Torniojoen merilohen ja meritaimenen istutussuunitelmaksi kevääksi 1985.

Istutettavat määrät

TML	1-83	1-v.	Torniojoki		31 000	kpl
TML	2-83	1-v.	Kukkola	syysn.	<u>27 000</u>	"
					58 000	"
TML	3-83	1-v.	viljelty		3 500	"
				YHT	<u>61 500</u>	"
TML	1-82	2-v.	Kukkola	syysn.	5 400	kpl
TML	2-82	2-v.	Kukkola	kevätn.	13 900	"
				YHT	<u>19 300</u>	"

Istutus

Lätäseno 1-83 1-v. Torniojoki 6 000 kpl

Istutetaan Pikkukurkkion kosket sähkökalastuspisteen ylä- ja alapuolisetkosket.

Könkäeno 1-83 1-v. Torniojoki 6 000 kpl

Järämä - Pahtasaari sähkökalastuspisteen kosket 1 km matkalle.

Muonionjoki 1-83 1-v. Torniojoki 6 000 kpl

Ylinen Tapokoski sähkökalastuspisteestä 1 km alaspäin.

Lainiojoki 1-83 1-v. Torniojoki

Lietakkoski sähkökalastuspiste 1 km 6 000 kpl

Kenttäkoski sähkökalastuspiste 1 km 7 000 "

13 000 "

Lainiojoki 2-83 1-v. Kukkola syysn.

Lipistökoski sähkökalastuspiste 2 km 5 000 kpl

<u>Torniojoki</u>	2-83	1-v.	Kukkola	syysn.	
Petäjälampi	sähkökalastuspiste	1 km			5 000 kpl
Köyrykoski	sähkökalastuspiste	1 km			5 000 "
Huhtanen	sähkökalastuspiste	2 km			5 000 "
					<u>15 000 "</u>

<u>Muonionjoki</u>	2-83	1-v.	Kukkola	syysn.	
Muonionkosket	Myllykorva - Saarikoski				7 000 kpl
	(sähkökalastuspiste)				

Istutukset	Suomi	25 000	kpl
	Ruotsi	33 000	"
		<u>58 000</u>	"

TML 3-83	1-v.	Torniojoki viljelty	
<u>Ounasjoki</u>		Raattamankosket	3 500 kpl
		sähkökalastus syksy 1985	

Torniojoen meritaimen

Särkijärven kalanviljelylaitoksen emokalaviljelyksessä olevasta Pakajoen meritaimenesta lypsettiin syksyllä -84 mätiä yhteensä 40,5 lit josta haudonta tappiota on 17 % 6,8 lit. Kasvatukseen jää arviolta noin 185 000 poikasta

Laitoskasvatukseen TMT 1-84 Pakajoki vilj.	25 000	kpl
Torniojoen entisöityjenjokien istutukseen	160 000	"
	<u>YHT 185 000</u>	

TMT 1-83 1-v. Pakajoki	10 800	kpl
TMT 4-83 1-v. Pakajoki vilj.	9 500	"
	<u>YHT 20 300</u>	

Parvet kasvatetaan 2-v., jonka jälkeen päätetään jatkokasvatuksesta.

TMT 1-82 2-v. Pakajoki vilj.	<u>42 500</u>	kpl
Jatkokasvatetaan 3-v.:	10 000	"
Istutetaan entisöityihin jokiin eväleikattuna sekä merkittynä:	32 500	"